

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta. Esityksessä Tiilikkajärven kansallispuistoon liitettäisiin noin 2472 hehtaaria valtion omistuksessa olevia maita Rautavaaran kunnassa Tiilikan, Pumpulikirkon, Löytynsuon - Maamonsuon ja Haravalehdon Natura 2000 -alueilta sekä Ylä-Keyrittö-järven pohjoispuolelta.

Yksi pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteista on luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen. Tämän tavoitteen saavuttamisen keinoihin sisältyy kansallispuistoverkoston laajentaminen. Tiilikkajärven kansallispuistoa laajentamalla edistettäisiin mainitun hallitusohjelman tavoitteen saavuttamista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Alueen nykyinen suojelutilanne ja luonnonkäyttö	4
2.1.1 Tiilikkajärven kansallispuisto	4
2.1.2 Kansallispuistoon liitettävät alueet	5
2.2 Kansallispuiston laajennuksen rajausperiaatteet	6
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	9
4.2 Taloudelliset vaikutukset	9
4.3 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	10
4.4 Vaikutukset laajennusalueen nykykäyttöön	10
4.5 Ympäristövaikutukset	12
4.6 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	13
5 Lausuntopalaute.....	14
6 Lakia alemman asteinen sääntely	14
7 Voimaantulo	14
8 Toimeenpano ja seuranta	14
LAKIEHDOTUS	15
Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta	15
MUUT LIITTEET	16
LIITE 1	16

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman *Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta* tavoitteisiin sisältyy luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen. Tavoitteen keinoin on kirjattu kansallispuistoverkoston laajentaminen. Kansallispuistoverkoston laajentaminen sisältää sekä uusien kansallispuistojen perustamisen että olemassa olevien kansallispuistojen laajentamisen.

Pohjois-Savon liitto ja Rautavaaran kunta antoivat Tiilikkajärven kansallispuistoa koskevat laajennusaloitteet ympäristöministeriölle elokuussa 2020. Keväällä 2021 Rautavaaran kunta asetti työryhmän kansallispuiston laajennuksen edistämiseksi. Työryhmään osallistuivat Rautavaaran kunta, Metsähallitus, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Savon Liitto, Metsästäjäliitto Pohjois-Savon Piiri, Metsäkartano sekä keskeinen maanomistaja Tornator Oyj.

Työryhmän työn pohjalta Rautavaaran kunta käynnisti 1.11.2021 laajennuksen tarkempaa suunnittelua varten Master Plan -hankkeen, jonka ohjausryhmään osallistuivat Rautavaaran kunta, ympäristöministeriö, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Savon Liitto, Metsästäjäliitto Pohjois-Savon Piiri, Metsäkartano ja Tornator Oyj. Hankkeessa Rautavaaran kunta kartoitti Tiilikkajärven kansallispuiston laajennuksen mahdollista aluerajausta, kansallispuiston mahdollisia uusia reittejä, laajennuksen vaikutuksia luontoon, talouteen ja matkailuun sekä osallisti suunnitteluun paikallisia tahoja. Rautavaaran kunta sai Master Plan -hankkeen laatimiseen rahoitusta Pohjois-Savon liitolta.

Hankkeen päätteeksi 31.5.2022 Rautavaaran kunta luovutti laajennuksen Master Planin ympäristöministeriölle. Suunnitelmassa Rautavaaran kunta esittää Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamista noin 4000 hehtaarilla. Noin 2470 hehtaaria esitetystä laajennusalueesta on valtion omistuksessa ja noin 1500 hehtaaria Tornator Oyj:n omistuksessa. Elokuussa 2022 ympäristöministeriössä aloitettiin Tiilikkajärven kansallispuiston laajennuksen valmistelu Rautavaaran kunnan laatiman Master Planin pohjalta.

Tiilikkajärven kansallispuiston laajennus Rautavaaran kunnan esittämälle aluekokonaisuudelle on tarkoitus toteuttaa kahdessa osin rinnakkaisessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa Tiilikkajärven kansallispuistoa laajennettaisiin tällä lakiesityksellä valtion omistuksessa olevalle noin 2470 hehtaarin aluekokonaisuudelle. Tornator Oyj:n omistuksessa oleva noin 1500 hehtaarin aluekokonaisuus puolestaan hankittaisiin valtion omistukseen myöhemmin ja liitettäisiin maa-hankintojen yhteydessä tehtävillä päätöksillä myös osaksi kansallispuistoa.

Rautavaaran kunta on Master Plan -hankkeessa aktiivisesti osallistanut paikallisia tahoja kansallispuiston laajennuksen suunnitteluun sekä huomioinut paikallisten tahojen näkemyksiä laajennuksen esityksessä aluerajauksessa. Laajempaa osallistamista ympäristöministeriön toimesta ennen lausuntokierroksen aloittamista ei siten ole katsottu tarpeelliseksi.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, Metsähallitukselta, Museovirastolta, Luonnonvarakeskukselta, Rajavartiolaitokselta, Puolustusvoimilta, Pohjois-Savon liitolta, Kainuun liitolta, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Rautavaaran kunnalta, Sotkamon kunnalta, Tornator Oyj:ltä, Riistakeskukselta, Suomen Metsästäjäliitolta, Rautavaaran riistanhoitoyhdistykseltä, Geologian Erämiehet ry:ltä, Metsästysseura Haku ry:ltä, Eikun Erä ry:ltä, Joutenuksen Erä ry:ltä, Sieran Erä ry:ltä, Sellun Erä ry:ltä, Suurisuo metsästysseuralta, Rautavaaran kyläyhdistys ry:ltä, Nilsian reitin

kalatalousalueelta, Pohjois-Savon Vapaa-ajankalastajapiiriltä, Rautavaaran osakaskunnalta, Suojärven osakaskunnalta, Rautavaaran kalastusseura ry:ltä, Rautavaaran yrittäjät ry:ltä, Lumisavon Moottorikelkkailijat ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitolta, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiriltä, Nilsiä luonnonsuojeluyhdistys ry:ltä, Luontoliitolta, BirdLife Suomi ry:ltä, WWF Suomelta, Suomen Latu ry:ltä, Fingrid Oyj:ltä sekä Nuorisokeskus Metsäkartanolta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella YM027:00/2022.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Alueen nykyinen suojelutilanne ja luonnonkäyttö

2.1.1 Tiilikkajärven kansallispuisto

Tiilikkajärven kansallispuisto on perustettu eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta kansallispuistoiksi ja luonnonpuistoiksi annetulla lailla (674/1981). Tiilikkajärven kansallispuistoa on laajennettu kahdesti ympäristöministeriön päätöksillä 268/1986 ja 1063/1992. Kansallispuistoa koskevat rauhoitusmääräykset on annettu asetuksella (932/1981) eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista. Tiilikkajärven kansallispuisto sijaitsee Rautavaaran ja Sotkamon kunnissa Pohjois-Savon ja Kainuun maakuntien alueella ja sen pinta-ala on noin 3452 hehtaaria. Kansallispuisto on valtion omistuksessa ja sitä hallinnoi Metsähallituksen Luontopalvelut. Kansallispuisto sisältyy kokonaisuudessaan Tiilikan Natura 2000 -alueeseen (SAC/SPA FI0600071).

Tiilikkajärven kansallispuisto on yksi Suomen 41 kansallispuistosta. Kansallispuisto on perustettu erämaisen järvi-, joki- ja harjuluonnon sekä Tiilikkajärveä ympäröivien aapasoiden suojelemiseksi. Erityisesti Tiilikan suoalueet ja harjumuodostumat ovat edustavia ja suot kattavat kansallispuiston maa-alueesta yli kaksi kolmasosaa. Tiilikka sijaitsee keidassoiden ja aapasoiden vaihtumisvyöhykkeellä, mutta useimmat alueen suot ovat selväpiirteisiä aapasuoyhdistymiä. Kansallispuiston keskiössä sijaitseva noin viiden kilometrin pituinen Tiilikkajärven harju kulkee oligotrofisen ja ruskeavetisen Tiilikkajärven halki. Alle kolmannes kansallispuiston maa-pinta-alasta on metsää ja niistä luonnontilaisimmat sijaitsevat Tiilikkajärven koillispuolella. Tiilikka on myös merkittävä alue linnuston suojelun kannalta. Alueella esiintyy erityisen runsas suolinnusto sekä useita vesilintuja ja vanhojen metsien lajeja.

Tiilikkajärven kansallispuistoa koskevat rauhoitusmääräykset on annettu asetuksella (932/1981) eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista. Kansallispuistossa on kielletty luontoa muuttava toiminta, kuten ojitus ja maa-ainesten ottaminen, rakentaminen, eläinten tappaminen ja hätyyttäminen sekä niiden pesien ja kasvien ottaminen ja vahingoittaminen. Näiden estämättä kansallispuistossa on kuitenkin sallittu muun muassa marjojen ja sienien poimiminen sekä järjestyssäännöllä tarkemmin määrättävällä tavalla esimerkiksi kalastus ja hirven ajo. Leiriytyminen ja tulenteko ovat sallittuja siihen erikseen osoitetuilla paikoilla. Kansallispuistoon voidaan myöntää lupia myös esimerkiksi eläinten tappamiseen tai pyydystämiseen tieteellisessä tai opetuksellisessa tarkoituksessa tai vahingollisen kasvi- tai eläinlajin yksilöiden vähentämiseen.

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen uudeksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022). Luonnonsuojelulain kokonaisuudistukseen liittyen ympäristöministeriössä on parhaillaan käynnissä hallituksen esityksen valmistelu vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja luonnonpuistoja, kansallispuistoja

ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on saattaa vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettujen luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset yhdenmukaisiksi uuden luonnonsuojelulain kanssa ja saattaa rauhoitussäännökset lain tasolle. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti uuden luonnonsuojelulain kanssa 1.6.2023. Myös Tiilikkajärven kansallispuistoa koskeva laki (674/1981) on tarkoitus päivittää esityksessä. Päivityksen myötä vuoden 1981 asetuksessa (932/1981) säädetyt Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset korvattaisiin uuden luonnonsuojelulain mukaisilla rauhoitussäännöksillä, jotka sisällöllisesti vastaavat lähes täysin voimassaolevia.

Kansallispuistot ovat Suomessa yleisiä luonnonnähtävyyksiä sekä suosittuja retkeilykohteita, joiden käyntimäärät ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina. Vuonna 2018 Tiilikkajärven tilastoitu käyntimäärä oli 15 300 ja vuonna 2021 se oli noussut 25 300 käyntiin. Eniten kävijöitä alueella on kesäisin ja suosituimpia reittejä ovat Uiton ja Tiilikan kierrot.

2.1.2 Kansallispuistoon liitettävät alueet

Tiilikkajärven kansallispuistoon tällä esityksellä liitettäväksi esitetyt valtion alueet kuuluvat pääosin Euroopan Unionin Natura 2000 -verkoston Tiilikan (FI0600071 SAC/SPA), Pumpulikirkon (FI0600020 SAC), Löytynsuon - Maamonsuon (FI0600034 SAC) sekä Haravalehdon (FI0600108 SAC) Natura-alueisiin. Esitettävästä laajennuksesta noin 1650 hehtaaria sisältyy Natura 2000 -verkostoon ja noin 822 hehtaaria sen ulkopuolelle. Laajennusalue valtion maille olisi noin 2472 hehtaaria ja käsittäisi kolme aluekokonaisuutta: 1) kansallispuiston eteläpuolelta Tiilikan Natura-alueen Heinäsuon ja Sammakkosuon suojelukokonaisuuden, 2) Pumpulikirkon Natura-alueita ja Yli-Keyrittä järven pohjoispuolen sekä 3) suojelutarkoituksiin varatut alueet kansallispuiston luoteiskulmassa Venäjämäellä. Kansallispuistoon liitettävistä valtion maista noin 1134 hehtaaria on perustettuja suojelualueita ja muita luonnonsuojelutarkoituksiin varattuja alueita. Loput noin 1339 hehtaaria on valtion metsätalousmaata Pumpulikirkon Natura-alueella sekä sen ulkopuolella Ylä-Keyrittä-järven pohjoispuolella.

Esitetyistä laajennusalueista erityisesti Pumpulikirkon ja Metsäkartanon alueet ovat virkistyskäytössä. Retkeilyreitti Virvatulten polku kulkee Metsäkartanolta Pumpulikirkolle. Polun alkuperäinen linjaus jatkuu Pumpulikirkolta Tiilikanjärven kansallispuistoon asti, mutta reittiosuus on suljettu vuonna 2019. Metsäkartanolla on lisäksi omia kävely- ja maastopyöräilyreittejä Ylä-Keyrittä -järven ympäristössä. Metsäkartanolta kulkee myös moottorikelkkailureitti pohjoisen ja lännen suuntiin. Nuorisokeskus Metsäkartanon alueella on useita rakennuksia ja Metsäkartanon tiloissa järjestetään muun muassa nuoris- ja urheiluleirejä, yritystilaisuuksia sekä muita tapahtumia.

Kansallispuistoon liitettäväksi esitettävillä valtion mailla metsätetään hirvieläimiä sekä pienriistaa. Alueet ovat olleet myös ilveksen ja karhun metsästyksen piirissä. Esitetty laajennusalue kattaa Metsähallituksen hirvieläinten metsästyslupa-alueesta 8837 Ikola 3A noin kolmanneksen (385 hehtaaria) ja alueesta 8836 Keyrittä 2 D noin puolet (835 hehtaaria). Lisäksi esitetty laajennus kattaa pienriistan lupa-alueesta 7604 Jyrkkä-Kontio noin 3 % (525 ha) ja alueesta 7614 Siera-Yöttäjä noin 8 % (2200 ha). Esitetyllä laajennusalueella on myös kolme hirvieläinten metsästysvuokrasopimusta. Esitetyllä laajennusalueella ei ole merkittäviä kalastuskohteita.

Esitetyn laajennusalueen jo perustetuilla suojelualueilla ja muilla luonnonsuojelutarkoituksiin varatuilla valtion mailla ei harjoiteta metsätaloutta. Noin 1339 hehtaaria valtion metsäalueista Pumpulikirkon Natura-alueella suojelumetsien ulkopuolella sekä Ylä-Keyrittä-järven pohjoispuolella Metsäkartanon ympäristössä ovat metsätalouskäytössä. Noin 1326 hehtaaria metsistä

sisältyy vuonna 2019 perustettuun 5000 hehtaarin laajuiseen jatkuvan kasvatuksen tutkimusalueeseen. Alue on perustettu 30 vuoden seuranta-ajaksi. Alueella on tarkoitus selvittää peitteisen metsätalouden menetelmien soveltuvuutta sekä kehittää sen menetelmiä.

Kansallispuistoon myöhemmin hankinnoin liitettävät yksityiset alueet

Tämän lakiesityksen lisäksi kansallispuistoon liitettäisiin myöhemmin maanvaihdoin Löytynsuon - Maamonsuon Natura-alueen pohjoisosista noin 1500 hehtaarin aluekokonaisuus, joka on Tornator Oyj:n omistuksessa. Tämä yksityismaiden kokonaisuus sijaitsee valtion omistamien laajennusalueiden välissä ja yhdistäisi nykyisen Tiilikkajärven kansallispuiston sekä laajennusalueen Pumpulikirkon Natura-alueella ja Ylä-Keyritty järven pohjoispuolella yhtenäiseksi, noin 7 450 hehtaarin kokonaisuudeksi. Tornator Oyj:n omistamien maiden kokonaisuudesta noin 1430 hehtaaria on perustettuja yksityisiä suojelualueita ja noin 70 hehtaaria on metsätaloukskäytössä.

Yksityisessä omistuksessa olevalla Löytynsuon - Maamonsuon Natura-alueella on myös hirvenmetsästyksen vuokrasopimuksia ja alue kuuluu yhden metsästyssseuran metsästyksalueeseen. Merkittäviä kalastuskohteita alueella ei ole.

2.2 Kansallispuiston laajennuksen rajausperiaatteet

Tiilikkajärven kansallispuistoon esitetään liitettäväksi luonto- ja maisema-arvoiltaan edustava valtion maiden kokonaisuus, jolla toteutettaisiin jo luonnonsuojeluun varattujen alueiden suojele kansallispuistona sekä saatettaisiin uusia valtion alueita suojelun piiriin. Esitettävät laajennusalueet yhdessä myöhemmin valtiolle hankittavan yksityismaiden aluekokonaisuuden kanssa kytkeytyisivät tiiviisti Tiilikkajärven kansallispuistoon sekä muodostaisivat sen kanssa laajan ja eheän suojele- ja luonnon virkistyskäytöllisen kokonaisuuden. Kansallispuiston ulkopuolelle jäisi laajalti valtion maita, joilla maan- ja luonnonkäyttö säilyisivät nykyisellään.

Laajennusalue valtion maille olisi noin 2472 hehtaaria ja käsittäisi kolme aluekokonaisuutta: 1) kansallispuiston eteläpuolelta Tiilikan Natura-alueen Heinäsuon ja Sammakkosuon suojelukokonaisuuden, 2) Pumpulikirkon Natura-alueen ja Yli-Keyritty järven pohjoispuolen sekä 3) suojelutarkoituksiin varatut alueet kansallispuiston luoteiskulmassa Venäjämäellä.

Tiilikan Natura 2000 -alueelta kansallispuiston eteläpuolelta esitetään liitettäväksi puistoon yhteensä noin 290 hehtaaria. Alue sisältää asetuksella eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi (801/1985) perustetun, noin 92 hehtaarin laajuisen Heinäsuon-Sammakkosuon soidensuojelualueen sekä ympäröivää luonnonsuojeluohjelmien aluetta. Löytynsuon - Maamonsuon Natura-alueelta kansallispuistoon liitettäisiin noin 96 hehtaarin laajuinen Löytynsuon - Maamonsuon suojelumetsä (Metso-kohde), joka muodostaa Heinäsuon-Sammakkosuon soidensuojelualueen sekä luonnonsuojeluohjelmien alueen kanssa yhtenäisen aluekokonaisuuden kansallispuiston eteläpuolella.

Pumpulikirkon Natura-alueen noin 1686 hehtaarin kokonaisuudesta kansallispuistoon liitettäisiin noin 1250 hehtaaria. Natura-alueesta liitettäisiin kansallispuistoon asetuksella vanhojen metsien suojelusta (1115/1993) perustettu, noin 309 hehtaarin laajuinen Pumpulikirkon vanhojen metsien suojelualue, Metsähallituksen Pumpulikirkon suojelumetsää sekä valtion metsätalousmaata. Kansallispuiston laajennus jatkuisi yhtenäisenä 822 hehtaarin laajuisena Pumpulikirkon Natura-alueen ulkopuolelle valtion metsätalouksmaille Ylä-Keyritty -järven pohjoispuolella.

lelle Metsäkartanon ympäristöön. Kansallispuistoon liitettäisiin myös Metsäkartanon läheisyydestä valtion metsätalousmaiden keskellä sijaitseva noin 13 hehtaarin Haravalehdon suojelumetsä, joka kuuluu Natura-verkoston (SAC FI0600108).

Lisäksi kansallispuistoon esitetään liitettäväksi kansallispuiston luoteiskulmasta Natura 2000 -alueiden ulkopuolelta metsiensuojeluohjelmaan sisältyvä noin 125 hehtaarin laajuinen Venäjälammien-Venäjänsuon-Naavansuon luoteisosa sekä noin 16 hehtaarin laajuinen Tiilikan, Venäjänmäen suojelumetsä.

Tiilikkajärven kansallispuistoa ympäröivistä valtion maista jätettäisiin kansallispuiston ulkopuolelle Tiilikan Natura-alueesta luonnonsuojelutarkoituksiin varattu Ala-Tiilikan alue kansallispuiston lounaispuolelta sekä Pumpulikirkon Natura-alueesta pohjoisosat (Palosuon ja Ilvesuon alueet) ja itäosasta Rimpisuon ympäristö. Lisäksi kansallispuiston ulkopuolelle rajattaisiin valtaosa Metsähallituksen hallinnassa olevista valtion metsätalousmaista kansallispuiston ympäristössä. Näiden alueiden rajaaminen kansallispuiston ulkopuolelle säilyttäisi laajan valtion maiden kokonaisuuden lupametsästysalueina ja mahdollistaisi paikallisten metsästysseurojen toiminnan jatkumisen.

Lisäksi Pumpulikirkon Natura-alueesta kansallispuiston ulkopuolelle rajattaisiin noin 1,5 km päässä idässä sijaitseva Luokkikankaan osa-alue. Kyseinen alue sijaitsee erillään muusta kansallispuiston laajennuskokonaisuudesta ja on alaltaan pieni (30,5 hehtaaria). Osa-alue jätettäisiin rajauksen ulkopuolelle kansallispuiston hallinnoinnin helpottamiseksi.

Esitettävän kansallispuistorajauksen valtion maiden sisäosissa sijaitsevat yksityisomistuksessa olevat kiinteistöt ja vesistöt, jotka eivät ole valtion omistuksessa, eivät sisältyisi kansallispuistoon. Yksityisomisteisia vesistöjä kansallispuiston laajennusalueen sisäosissa ovat Venäjälampi, Soikulalampi, Lusikkalampi ja Honkalampi. Nykyiseen luonnonkäyttöön ei tulisi muutoksia kansallispuiston ulkopuolelle jäävillä yksityisillä tai valtion omistamilla mailla tai vesialueilla.

Esityksellä toteutettaisiin valtion suojelutarkoituksiin varattujen alueiden suojelu kansallispuistona sekä toteutettaisiin Natura 2000 -verkoston sisältyvien alueiden suojelutavoitteita vastaava suojelu luonnonsuojelulain 68 §:n edellyttämällä tavalla. Esityksellä toteutettaisiin myös Sammakkosuon ja Heinäsuon osat valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesta Rantasuo-Suurisuo-Sammakkosuo-Heinäsuo -nimisestä soidensuojeluohjelman kohteesta sekä Haravalehdon alue vanhojen metsien suojeluohjelmasta.

Esitetyt laajennusalueet valtion mailla täydentäisivät nykyistä soiden, harjujen ja pienvesien luonnehtimaa Tiilikkajärven kansallispuistoa edustavalla suo- ja metsäkokonaisuudella sekä jääkauden muovaamalla geologialla. Laajennuksen myötä Tiilikan Natura-alueen edustavat, soidensuojelun perusohjelmaan sisällytetyt Sammakkosuon ja Heinäsuon suoalueet sekä Venäjänmäen suokokonaisuus tulisivat osaksi kansallispuistoa. Pumpulikirkon alueelta kansallispuistoon liitettäisiin kallioiden ja pienten suolaikkujen luonnehtimaa vanhaa kuusivaltaista metsää. Vanhojen metsäalueiden välissä vaihtelevat pienet suosaarekkeet, pienvedet, avoimet nevat sekä puustoiset suot. Vanhojen metsien alueella sijaitsee myös geologisesti merkittävä, jääkauden sulamisvesien muovaama puoliavoin Pumpulikirkon hiidenkirnu. Kansallispuistoon liitettävät valtion metsätalouskäytössä olleet maat ovat pitkälti nuorehkoja hoidettuja metsiä, jotka kehittyisivät luonnontilaisemmiksi osana kansallispuistoa.

Luontoarvojen lisäksi esitetty laajennus toisi kansallispuistoon myös historiallisesti merkittävän kohteen. Ylä-Keyritty -järven pohjoisrannalla Metsäkartanon läheisyydessä on Metsäkartanon

kivikautisen asuinpaikan muinaisjäänös. Alueella on nähtävissä alkuperäistä rantamuodostumaa. Alueelta tehtyjen löytöjen perusteella on arveltu koko rannan olleen asuttu.

Kansallispuistoon liitettäväksi esitettyjen valtion maiden kokonaisuus täyttää luonnonsuojelulain 11 §:n mukaiset edellytykset. Alueet ovat valtion omistuksessa ja täydentävät kansallispuiston merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä sekä yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Tällä esityksellä kansallispuistoon liitettävien valtion maiden raja- ja sisärajaus on esitetty punaisella, yhtenäisellä viivalla hallituksen esityksen liitteen kartalla.

Kansallispuistoon myöhemmin hankinnoin liitettävät yksityiset alueet

Tämän lakiesityksen lisäksi kansallispuistoon on tarkoitus liittää Löytynsuon aluekokonaisuus myöhempanä ajankohtana. Valtion omistukseen hankittavat ja hankintojen myötä Tiilikkajärven kansallispuistoon liitettävät Tornator Oyj:n omistamat maat Löytynsuon - Maamonsuon Natura-alueella muodostaisivat noin 1500 hehtaarin kokonaisuuden. Kokonaisuuteen sisältyisivät noin 1325 hehtaarin laajuinen Löytynsuon - Maamonsuon yksityinen luonnonsuojelualue sekä noin 123 hehtaarin laajuinen Silmäsuon yksityinen luonnonsuojelualue. Lisäksi kansallispuistoon liitettäisiin noin 70 hehtaaria Tornator Oyj:n metsätalouksikäytössä olevia maita Löytynsuon - Maamonsuon yksityisen luonnonsuojelualueen sisä- ja ulkoreunoilta eheän aluekokonaisuuden saavuttamiseksi.

Löytynsuon - Maamonsuon Natura-alueesta jätettäisiin hankkimatta valtiolle ja liittämättä kansallispuistoon pääosa yksityisten luonnonsuojelualueiden ulkopuolisista alueista. Alueilla tehtiin noin 5 vuotta sitten kattavat päätehakuut tykkylumituhojen vuoksi. Lisäksi Natura-alueen eteläiset osat ovat paikallisen metsästysseuran tärkeää metsästysaluetta. Tornator Oyj:n omistamien maa-alueiden sisäosissa sijaitsevat vesialueet Tahvinlampi, Löytynlampi, Pankalampi, Lehmilampi sekä osa Itkonjokesta eivät ole Tornator Oyj:n omistuksessa. Kyseisiä vesialueita ei hankittaisi valtion omistukseen tai liitettäisi kansallispuistoon.

Tornator Oyj:n omistamat alueet Löytynsuon-Maamonsuon Natura-alueella toisivat Tiilikkajärven kansallispuistoon erityisen monipuolisen suoluontotyyppeiden kirjjon. Löytynsuon-Maamonsuon alue on laaja, lähes luonnontilainen suokokonaisuus. Valtaosa alueen soista on vähäravinteisia nevarämeitä, mutta alueen suot vaihtelevat puustoisuudeltaan sekä karuista, ombrotrofisista luhtavaikutteisista. Alueella esiintyy myös pienialaisia lettoja sekä arvokasta lettolajistoa, kuten mähkää (*Selaginella selaginoides*) ja lettovillaa (*Eriophorum latifolium*).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa *Osallistava ja osaava Suomi - sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta* hallitusohjelmaa. Ohjelman strategiseen kokonaisuuteen 3.1 *Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi* on sisällytetty kirjaus kansallispuistoverkoston laajentamisesta. Tavoite sisältää sekä uusien kansallispuistojen perustamisen että jo olemassa olevien puistojen laajentamisen.

Esityksen tavoitteena on Tiilikkajärven kansallispuistoa laajentamalla toteuttaa jo luonnonsuojeluun varattujen alueiden suojelu kansallispuistona sekä saattaa uusia, nykyään metsätalouksikäytössä olevia alueita suojelun piiriin ja edistää näin luonnon monimuotoisuuden suojelua. Tavoitteena on luoda laaja ja eheä luonnonsuojellinen kokonaisuus sekä virkistyskäyttöinen yhteys Tiilikan, Pumpulikirkon ja Metsäkartanon välille. Esityksen tavoitteena on lisäksi kansallispuiston laajentamisella parantaa edellytyksiä luontomatkailun kehittämiseksi Rautavaaran kunnassa ja siten tukea itäisen Suomen elinvoiman vahvistamista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Ehdotettavalla rajausmuutoksella Tiilikkajärven kansallispuiston pinta-alaa laajennettaisiin valtion maille noin 2472 hehtaarilla. Kansallispuistoon liitettäisiin kolme aluekokonaisuutta: 1) kansallispuiston eteläpuolelta Tiilikan Natura-alueen Heinäsuon ja Sammakkosuon suojelukokonaisuus, 2) Pumpulikirkon Natura-alueen ja Yli-Keyritty järven pohjoispuolen kokonaisuus sekä 3) suojelutarkoituksiin varatut alueet kansallispuiston luoteiskulmasta Venäjämäeltä. Liitettävien alueiden rajat on merkitty lakiesityksen liitteenä olevaan karttaan. Laajennuksen myötä Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset laajenisivat koskemaan myös kansallispuistoon liitettäviä alueita.

Kansallispuistoon myöhemmin hankinnoin liitettävät yksityiset alueet

Tiilikkajärven kansallispuiston laajennus toteutettaisiin tällä esityksellä vain valtion maan kokonaisuudelle. Myöhemmin kansallispuistoon liitettäisiin myös Löytynsuon - Maamonsuon Natura-alueen pohjoisosista noin 1500 hehtaarin Tornator Oyj:n omistuksessa oleva aluekokonaisuus. Alueet hankittaisiin valtion omistukseen maanvaihdoin ja liitettäisiin kansallispuistoon hankinnan yhteydessä tehtävällä päätöksellä uuden luonnonsuojelulain 60 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Maanvaihdot toteutettaisiin arviolta vuoden 2023 aikana. Yksityismaiden aluekokonaisuus yhdistäisi Tiilikkajärven kansallispuiston sekä Pumpulikirkon Natura-alueen ja Yli-Keyritty järven pohjoispuolen laajennusalueet yhtenäiseksi, noin 7 450 hehtaarin kokonaisuudeksi.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisen kustannukset ovat Metsähallituksen arvion mukaan yhteensä noin 600 000 euroa. Kiinteistömuodostukseen ja rajojen merkintään on arvioitu tarvittavan 150 000 euroa ja kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman päivittämiseen noin 50 000 euroa. Uusien reittien suunnittelun ja toteutuksen, opastuksen päivittämisen sekä esimerkiksi parkkipaikkojen kunnostuksen kustannukseksi on arvioitu noin 400 000 €. Kustannukset katettaisiin valtion talousarvion momentilta 35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät vahvistetun talousarvion mukaisten määrärahojen puitteissa.

Kansallispuiston laajentamisen myötä valtion maita poistuisi metsätalouskäytöstä jatkuvan kasvatuksen havaintoalueelta. Hakkuuvähennys olisi noin 3200 m³ vuodessa. Metsätalouden talousvaikutus olisi noin 150 000 € vuodessa. Esityksen vaikutus metsästys- ja kalastuslupatuloihin olisi vähäinen.

Uusien kansallispuistojen perustamisesta kertyneiden kokemusten perusteella kansallispuistojen tiedetään nostavan alueiden käyntimääriä merkittävästi. Kansallispuiston laajentamisen kohdalla vaikutus ei välttämättä ole yhtä merkittävä ja vaikutus on haastavampi ennustaa. Kuitenkin myös laajentamisella voi olla alueen käyntimääriä ja kävijöiden viipymää nostava vaikutus ja siten positiivinen vaikutus aluetalouteen. Keskimäärin kansallispuistoissa kävijöiden rahankäyttö tuo lähialueelle yli 10 euroa jokaista puiston retkeilypalveluihin ja luontokeskuksiin sijoitettua euroa kohti.

Tiilikkajärven kansallispuistoon tehtiin vuonna 2021 yhteensä 25 300 käyntiä. Tällä käyntimäärällä aluetaloudellinen kokonaistulovaikutus oli noin 500 000 euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus noin 4 henkilötyövuotta. Tiilikkajärven kansallispuiston laajennus valtion omistamille

alueille ja myöhemmin hankittaville yksityismaille yli kaksinkertaistaisi kansallispuiston nykyisen pinta-alan. Näin merkittävä laajennus toisi puistoon laajasti lisää retkeilymahdollisuuksia, uusia nähtävyyksiä ja voi myös lisätä kansallispuiston tunnettuutta. Lisäksi laajennus loisi yhteyden nykyiseltä puistoalueelta jo retkeilykäytössä olevalle Metsäkartanon alueelle, jossa on valmiiksi olemassa reitistöä sekä muita matkailupalveluita. Kun kansallispuiston laajennus saataisiin toteutettua ja laajennusalueen yleisöpalvelut perustettua, laajennus voitaisiin myös ottaa huomioon kansallispuiston viestintätoiminnassa sekä matkailumarkkinoinnissa. On siten odotettavissa, että Tiilikkajärven laajennus kasvattaisi alueen käyntimääriä ja kävijöiden viipymää sekä niiden myötä kasvattaisi alueen aluetaloudellista kokonaistulovaikutusta ja kokonaistyöllisyysvaikutusta nykyisestä tasosta. Muutoksen suuruus kuitenkin riippuu merkittävästi lopulta toteutuvasta käyntimäärien ja viipymän kasvusta.

Yksityisten maiden hankinnan kustannukset

Valtion omistukseen myöhemmin hankittavasta noin 1500 hehtaarin Tornator Oyj:n maiden kokonaisuudesta valtaosa on perustettuja yksityisiä luonnonsuojelualueita, joista on maksettu maanomistajalle puuston arvon osalta korvaukset suojelalueiden perustamisen yhteydessä. Maiden hankinta valtiolle toteutettaisiin maanvaihtoina käyttämällä ympäristöministeriön olemassa olevia talousmetsien vaihtomaita. Maanvaihtojen arvoksi on alustavasti arvioitu vajaat 1 milj. euroa. Mikäli osa kaupoista toteutettaisiin vaihtojen sijaan euromääräisinä hankintoina, kustannukset katettaisiin valtion talousarvion momentilta 35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot vahvistetun talousarvion mukaisten määrärahojen puitteissa.

4.3 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Kansallispuistoon liitettäväksi esitetyt valtion alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa. Tarkoitus on, että Metsähallitus edelleen jatkaisi alueiden hallinnointia. Alueiden omaisuususerät ovat perustettujen luonnonsuojelualueiden sekä luonnonsuojelutarkoituksiin varattujen noin 1134 hehtaarin osalta Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseessa. Pumpulikirkon Natura 2000 -alueella ja Ylä-Keyritty -järven pohjoispuolella sijaitsevat noin 1339 hehtaaria valtion metsätalousmaata ovat Metsähallituksen liiketalouden taseessa. Tarkoitus on, että liiketalouden taseessa olevat omaisuususerät siirrettäisiin Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseeseen.

4.4 Vaikutukset laajennusalueen nykykäyttöön

Laajennuksen myötä Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset laajenisivat koskemaan myös kansallispuistoon liitettäviä alueita. Kuten edellä luvussa 2 on todettu, ympäristöministeriössä on valmistelussa lakiesitys, jossa vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettujen luonnonpuistojen, kansallispuistojen ja eräiden luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset saatettaisiin yhdenmukaisiksi uuden luonnonsuojelulain kanssa. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti uuden luonnonsuojelulain kanssa 1.6.2023. Tiilikkajärven kansallispuiston voimassa olevat rauhoitussäännökset vastaavat sisällöllisesti lähes täysin uudessa luonnonsuojelulaissa esitettyjä rauhoitussäännöksiä.

Esitetystä laajennusalueesta valtion maista noin 1134 hehtaaria on jo rauhoitettuja suojelualueita tai valtion muita luonnonsuojelutarkoituksiin varattuja alueita, joilla luontoa muuttava toiminta, kuten metsätalouskäyttö, on päättynyt. Näiden alueiden osalta vaikutukset alueiden nykykäyttöön koskisivat lähinnä retkeilyä ja alueella liikkumista, metsästystä sekä kalastusta. Esitetyn laajennusalueen noin 1300 hehtaarin valtion metsätalousmaiden osalta muutokset koskisivat myös metsätalouskäyttöä ja tutkimustoimintaa.

Jatkuvan kasvatuksen havaintoalue

Kansallispuiston esitetty laajennusalue kattaa noin neljänneksen, 1326 hehtaaria, vuonna 2019 perustetusta 5000 hehtaarin laajuisesta jatkuvan kasvatuksen havaintoalueesta. Alueiden sisällyttäminen puistoon päättäisi jatkuvan kasvatuksen tutkimustoiminnan yhdeksällä Luken koko 5000 hehtaarin havaintoalueelle perustamasta 18 koealueesta. Maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut, että yhdeksän koealueen päätyminen heikentäisi mahdollisesti myös jäljelle jäävien koealueiden hyödynnettävyyttä. Myöskään maisematason vaikutusten seuranta ei olisi jatkossa havaintoalueella mahdollista.

Retkeily ja muu virkistyskäyttö

Retkeilyä ja muuta virkistyskäyttöä säädeltäisiin kansallispuiston laajennusalueella samoin kuin nykyisessä Tiilikjärven kansallispuistossa. Kävijöiden oikeudet ja rajoitukset muun muassa kansallispuiston laajennusalueella liikkumiseen, leiriytymiseen sekä tulenteeseen määriteltäisiin tarkemmin järjestyssäännössä. Tiilikjärven kansallispuistossa leiriytyminen ja tulenteo ovat sallittuja siihen erikseen osoitetuilla paikoilla ja liikkuminen on sallittua jokamiehenoikeuksien mukaisesti. Kansallispuistossa olisi lisäksi mahdollista rajoittaa ajallisesti tai paikallisesti liikumista uuden luonnonsuojelulain 56 §:n 2 momentin nojalla, mikäli se olisi välttämätöntä alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle. Marjojen ja hyötysienien poimiminen olisi jokamiehenoikeuksin mahdollista nykyiseen tapaan voimassa olevien rauhoitussäännösten puitteissa sekä uuden luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin kohdan 4 nojalla.

Kansallispuistot ovat luonnonsuojelulain mukaisesti yleisiä luonnonnähtävyyksiä, mikä edellyttäisi yleisöpalveluiden lisäämistä. Yleisöpalvelut parantavat virkistyskokemusta ja sen turvallisuutta sekä suojaavat kansallispuiston luontoa kulumiselta. Tiilikjärven kansallispuiston laajentaminen edistäisi virkistyskäytöllisen yhteyden luomista nykyisen kansallispuistoalueen, Löytynsuon, Pumpulikirkon vanhojen metsien sekä Nuorisokeskus Metsäkartanon välille. Kansallispuiston vierailijoille laajennus monipuolistaisi kansallispuistossa nähtävää luontoa, kansallispuiston reitistöjä sekä toisi puistoon uutena nähtävyytenä Pumpulikirkon hiidenkirkun. Myös Metsäkartanon olemassa olevat reitit ja palvelut tulisivat kansallispuistossa vierailevien käyttöön.

Metsästys

Metsästys päättyisi hirvieläinten, pienriistan, ilveksen ja karhun osalta esitetyllä laajennusalueella. Tiilikjärven kansallispuiston nykyiset rauhoitussäännökset sallivat hirven ajon kansallispuiston alueella ja rauhoitussäännösten päivittämisen myötä myös valkohäntäkauriin ajo tulisi kansallispuistossa mahdolliseksi uuden luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 10 kohdan nojalla. Esitetty laajennusalue kattaa Metsähallituksen hirvieläinten metsästyslupa-alueesta Ikola 3A noin kolmanneksen (385 hehtaaria) ja alueesta Keyrittä 2 D noin puolet (835 hehtaaria). Esitetyllä laajennusalueella on myös osia kolmesta hirvieläinten metsästysvuokrasopimuksen alueesta. Hirvenmetsästysmahdollisuuksien jatkuminen kansallispuiston ulkopuolella on otettu huomioon esitetystä laajennusalueen rajauksessa. Esitetyn alueen ulkopuolelle jäisi Rautavaaran kunnassa sekä Sotkamon kunnan puolella useita hirvenmetsästyksen lupa-alueita ja laajasti valtion maita, joilla hirven metsästys jatkuisi nykyisellään.

Laajennuksen vaikutus pienriistan metsästysmahdollisuuksiin jäisi vähäiseksi. Esitetty laajennus kattaa Metsähallituksen laajoista pienriistan lupa-alueista Jyrkkä-Kontio ja Siera-Yöttäjä vain noin 3 % (525 ha) ja 8 % (2200 ha), tässä järjestyksessä. Kansallispuiston rajauksen ulko-

puolelle jäisi laajasti valtion pienriistan lupa-alueita metsästyskäyttöön. Kansallispuiston rauhoitussäännösten päivittämisen myötä nykyisistä rauhoitussäännöksistä poiketen uuden luonnonsuojelulain 50 §:n 3 momentin mukaisesti kansallispuistossa tulisi sallitaksi myös minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti.

Kalastus

Esitetyllä laajennusalueella ei ole merkittäviä kalastuskohteita ja kansallispuiston laajennuksen vaikutukset kalastukseen jäisivät vähäisiksi. Kansallispuiston voimassa olevien rauhoitussäännösten mukaan kalastus on kansallispuistossa sallittu järjestyssäännössä tarkemmin määrätyn mukaisesti. Rauhoitussäännösten päivityksen myötä uuden luonnonsuojelulain 50 § :n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti kalastus olisi kansallispuistossa sallittua kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti. Sallittua olisi onkiminen ja pilkkiminen sekä viehekalastus yhdellä vieheellä. Viehekalastus kuitenkin edellyttäisi kalastonhoitomaksun suorittamista. Uuden luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla Metsähallitus voisi myöntää luvan myös kaupalliseen kalastukseen.

Yksityisten omistamat alueet

Kansallispuiston esitetyn laajennuksen valtion maiden kokonaisuuksien sisäosissa on neljä yksityisten tahojen hallinnoimaa vesialuetta sekä kaksi muuta yksityistä kiinteistöä. Kansallispuistoa voidaan laajentaa vain valtion alueille, joten mainitut yksityisomisteiset vesi- ja maa-alueet eivät sisältyisi kansallispuistoon eivätkä kansallispuiston rauhoitusmääräykset sääntelisi niiden käyttöä.

Vuokrasopimukset ja käyttöoikeudet

Kansallispuiston laajentaminen ei aiheuttaisi muutoksia alueeseen kohdistuviin olemassa oleviin vuokrasopimuksiin tai käyttöoikeuksiin. Näin ollen olemassa olevat kulkuoikeudet yksityisomistuksessa oleville kiinteistöille säilyisivät ennallaan.

Kansallispuistoon myöhemmin hankinnoin liitettävät yksityiset alueet

Valtion omistukseen myöhemmin hankittavasta noin 1500 hehtaarin Tornator Oyj:n maiden kokonaisuudesta noin 1430 hehtaaria on perustettuja yksityisiä luonnonsuojelualueita ja noin 70 hehtaaria metsätalouskäytössä. Kun alueet hankittaisiin valtiolle ja liitettäisiin osaksi kansallispuistoa, metsätalouskäyttö noin 70 hehtaarin alueella päättyisi. Myös hirvenmetsästys alueella päättyisi. Nykyisellään alueella metsästää kaksi metsästysseuraa.

4.5 Ympäristövaikutukset

Kyseessä oleva kansallispuiston laajentamiseen tähtäävä hanke ei kuulu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) soveltamisalan piiriin. Hankkeen vaikutuksia Natura-luontotyyppisiin tai -lajeihin ei myöskään ole ollut tarpeen arvioida luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitetulla tavalla, koska lakiesityksen tavoitteena on toteuttaa alueiden suojelu kansallispuistona, tuoda lisää alueita suojelun piiriin sekä kehittää alueiden palveluvarustusta siten, että alueen mahdollisesti laajennuksen myötä lisääntyvät kävijämäärät ohjattaisiin ottaen huomioon sekä Natura -luontotyyppien että -lajien suojelutarpeet ja elinympäristövaatimukset. Uuden luonnonsuojelulain mukaisesti olisi myös mahdollista perustaa kansallispuistoon rajoitusosia, mikäli se olisi välttämätöntä alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle. Kansallispuiston laajentaminen ei siten todennäköisesti heikentäisi niiden luontotyyppien esiintymiä ja

lajien elinolosuhteita, joiden perusteella Tiilikan, Löytynsuon-Maamonsuon, Pumpulikirkon sekä Haravalehdon alueet on sisällytetty Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon.

Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamista on pidettävä sekä luonnon monimuotoisuuden suojelun edistämisen että maiseman kauneuden säilyttämisen näkökulmasta myönteisenä. Tiilikkajärven kansallispuiston laajentaminen esityksen mukaisesti valtion maille ja myöhemmin tehtävien yksityismaiden hankintojen myötä loisi Rautavaaran kuntaan erityisesti Etelä-Suomen mittakaavassa merkittävän, yli 7400 hehtaarin laajuisen soiden, metsien, harjujen ja pienvesien yhtenäisen suojelukokonaisuuden.

Esitetty kansallispuiston laajennus kasvattaisi suojellun pinta-alan määrää noin 1300 hehtaarilla Pumpulikirkon Natura-alueella ja Ylä-Keyritty -järven pohjoispuolella. Alueilla monimuotoisuuden kannalta tärkeät sekä uhanalaisten luontotyyppien esiintymät on pitkälti turvattu, mutta muilta osin alueet ovat olleet metsätalouskäytössä. Laajennusosan metsämaasta on käsitelty vuoden 1998 jälkeen noin 930 hehtaaria (noin 78 % alasta). Kansallispuiston laajentaminen päättäisi alueiden metsätalouskäytön sekä mahdollistaisi nuorten ja hoidettujen metsien pitkän aikavälin kehittymisen luonnontilaisemmiksi eheänä kokonaisuutena, eikä vain laikuittaisesti merkittävimpien kohteiden osalta. Kansallispuistossa nuorten ja hoidettujen metsäalueiden kehittymistä luonnontilaisemmaksi olisi mahdollista myös edistää ennallistamistoimenpitein.

Esitetyn laajennusalueen valtion maiden kokonaisuudesta noin 1134 hehtaaria on perustettuja suojelualueita tai muita luonnonsuojelutarkoituksiin varattuja alueita. Kyseisten alueiden taloudellinen käsittely on päätynyt ja luontotyyppien säilyminen on siltä osin turvattu. Alueilla on myös toteutettu metsien ja soiden ennallistamistoimenpiteitä, joita kansallispuistossa voidaan tarpeen mukaan yhä edistää. Kansallispuiston laajentaminen näille alueille edistäisi pääasiassa lajiston suojelua erityisesti vesi- ja kanalintujen metsästyksen päättymisen myötä. Haitallisten vieraslajien minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen sekä Metsähallituksen luvalla liian runsaslukuisten tai muuten vahingollisten eläinlajien yksilöiden määrän vähentäminen olisivat kuitenkin uuden luonnonsuojelulain mukaisesti myös kansallispuistossa sallittuja.

Laajennuksen myötä mahdollisesti lisääntyvän virkistyskäytön ei ole arvioitu uhkaavan Tiilikkajärven kansallispuiston tai sen laajennusalueiden lajeja tai luontotyyppejä. Tiilikkajärven kansallispuiston käyntimäärät ovat olleet alueen kokoon nähden kohtuullisia ja alueen ekologisen kestävyuden rajoissa. Alueen laajenemisen myötä kasvavat käyntimäärät olisi mahdollista ohjata kestäväällä tavalla nykyistä laajemmalla kansallispuiston alueella. Kansallispuistoja hallinnoiva Metsähallitus ohjaa virkistyskäyttöä ja seuraa sen kestävyyttä kansallispuistoissa. Kansallispuiston laajentamisen jälkeen päivitettävässä kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa alue jaettaisiin virkistys- ja syrjävyöhykkeisiin. Kävijöitä ohjattaisiin virkistysvyöhykkeelle opastetuilla reiteillä ja palvelurakenteilla. Syrjävyöhykkeelle puolestaan ei ohjattaisi kävijöitä tai rakennettaisi uutta palveluvarustusta, mutta siellä liikkuminen olisi mahdollista jokamiehenoikeuksin. Huolellisella vyöhykejaolla turvattaisiin erämaisten alueiden säilyminen Tiilikkajärven kansallispuistossa kasvavasta virkistyskäytöstä huolimatta.

4.6 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Kansallispuiston laajentamisella olisi mahdollisesti positiivisia vaikutuksia Rautavaaran ja Sotkamon kuntien alueiden matkailuun, mikä osaltaan voisi edistää paikallista elinvoimaisuutta yritystoiminnan lisääntymisen, sen työllisyyttä kasvattavien vaikutusten sekä alueiden verotulojen kasvun myötä. Aluetaloudelliset vaikutukset voivat myös heijastua positiivisesti kuntien asukkaiden yleiseen hyvinvointiin. Luontomatkailulla ja luonnossa liikkumisella olisi myös laajemmin myönteisiä terveysvaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 1.9.-29.9.2022.

(Täydentyä)

6 Lakia alemman asteinen sääntely

Kansallispuistoon liitettäväksi esitetyt alueet sisältävät asetuksella vanhojen metsien suojelusta (1115/1993) perustetun Pumpulikirkon luonnonsuojelualueen sekä asetuksella eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi (801/1985) perustetun Heinäsuon-Sammakkosuon soidensuojelualueen. Kun kyseiset suojelualueet tulisivat osaksi Tiilikkajärven kansallispuistoa, olisi samalla tarpeen kumota vanhojen metsien suojelusta annetun asetuksen (1115/1993) Pumpulikirkon luonnonsuojelualueita koskeva 2 §:n 1 momentin 56 kohta sekä eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun asetuksen (801/1985) Heinäsuon-Sammakkosuon soidensuojelualueita koskeva 1 §:n 14 kohta. Tällöin kansallispuiston rauhoitusmääräykset tulisivat voimaan myös kyseisten suojelualueiden osalta.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan päivänä kuuta 2023.

8 Toimeenpano ja seuranta

Metsähallitus hakisi maanmittauslaitokselta toimitusta, jossa Tiilikkajärven kansallispuiston rajalinjat avattaisiin ja suojelualuekiinteistöön sisällytettäisiin esitetyt valtion maiden laajennusalueet. Sen jälkeen kansallispuiston rajat merkittäisiin maastoon luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla.

Metsähallitus laatisi yhteistyössä eri hallinto- ja toimijatahojen kanssa Tiilikkajärven laajennettulle alueelle uuden luonnonsuojelulain 57 §:n mukaisen uuden hoito- ja käyttösuunnitelman. Siinä määritettäisiin muun muassa kansallispuiston suojelun ja kehittämisen painopisteet, hoidon vyöhykejako sekä menettelytavat suojelu- ja kehittämistavoitteiden sekä puiston virkistyskäytön yhteensovittamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelmasta tulee suunnitelmaa valmisteltaessa pyytää ympäristöministeriön lausunto. Suunnitelman hyväksyy Metsähallitus. Tämän jälkeen Metsähallitus antaisi suojelualueelle uuden luonnonsuojelulain 58 §:n mukaisen järjestyssäännön, jossa annetaan tarpeelliset uuden luonnonsuojelulain 56 §:n 2 momenttiin perustuvat rajoitukset alueen käytölle.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston rajaus

Eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta kansallispuistoiksi ja luonnonpuistoiksi annetulla lailla (674/1981) perustettuun Tiilikkajärven kansallispuistoon liitetään noin 2472 hehtaaria valtion omistamia alueita Rautavaaran kunnassa.

Kaikki liitettävät alueet on merkitty liitteessä 1 olevaan karttaan.

2 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan:

- 1) eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun asetuksen (801/1985) 1 §:n 14 kohta;
- 2) vanhojen metsien suojelusta annetun asetuksen (1115/1993) 2 §:n 1 momentin 56 kohta.

Helsingissä X.X.202X

Pääministeri

Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo

